

Herbert Spencer.

W. H. Hudson: An Introduction to the Philosophy of Herbert Spencer. With a biographical sketch. New York, D. Appleton and Co. 1894. (234 S.).

I. *)

Der er blandt de moderne Forfattere, som have gjort et dybt Indtryk paa deres Tid, næppe nogen, om hvem der personligt er saa lidet almindeligt bekendt som om Herbert Spencer. Grundene hertil ere ikke vanskelige at finde. Slet Helbred — som en Følge af en nervøs Rystelse, der indtraf paa den Tid, da hans Navn overhovedet først begyndte at trænge igennem, har i næsten fyrretyve Aar tvunget ham til at føre et tilbagetrukket Liv; og selv om Helbredet havde tilladt det, vilde de Studier, han valgte, næppe have givet ham nogen Lejlighed til at søge Verdens mere støjende Landeveje. Desuden har Spencer lige fra Begyndelsen af vist sig at være paa-faldende ligegyldig for Berømmelsens Tillokkelser. Han har aldrig søgt „at blive berømt“; har man gjort

*) Af den biografiske Skitse, hvormed Professor Hudson aabner sin Bog, meddeler vi her Hovedindholdet.

Herbert Spencer.

W. H. Hudson: An Introduction to the Philosophy of Herbert Spencer. With a biographical sketch. New York, D. Appleton and Co. 1894. (234 S.).

I. *)

Der er blandt de moderne Forfattere, som have gjort et dybt Indtryk paa deres Tid, næppe nogen, om hvem der personligt er saa lidet almindeligt bekendt som om Herbert Spencer. Grundene hertil ere ikke vanskelige at finde. Slet Helbred — som en Følge af en nervøs Rystelse, der indtraf paa den Tid, da hans Navn overhovedet først begyndte at trænge igennem, har i næsten fyrretyve Aar tvunget ham til at føre et tilbagetrukket Liv; og selv om Helbredet havde tilladt det, vilde de Studier, han valgte, næppe have givet ham nogen Lejlighed til at søge Verdens mere støjende Landeveje. Desuden har Spencer lige fra Begyndelsen af vist sig at være paa-faldende ligegyldig for Berømmelsens Tillokkelser. Han har aldrig søgt „at blive berømt“; har man gjort

*) Af den biografiske Skitse, hvormed Professor Hudson aabner sin Bog, meddeler vi her Hovedindholdet.

Forsøg paa at drage ham frem, har han snarest betragtet dette som noget nær en Fornærmelse. Han begyndte sit store Værk med kun lidet at agte de skarpe Angreb, det blev Genstand for; og nu, da hans Stilling som Tænker, efter saa mange Aars haarde Kampe og udholdende Arbejde, overalt anerkendes, skænker han den Ros, der nu øses over ham, lige saa liden Opmærksomhed, som han tidligere skænkede Dadelen. I selve sit Arbejde har han søgt og fundet Lønningen.

I Betragtning af det Meget, der i Kritik og Diskussion ofres paa Filosofen Spencer, og det Lidet, der findes skrevet om Mennesket Spencer, vil Forfatteren da forud for sin Redegørelse for de Spencer'ske Theorier skikke et kort Omrids af hans Livs Historie. Dog ikke i den Mening, at et saadant Omrids vilde komme til at indeholde meget Mærkeligt eller Sensationelt: Spencers Livshistorie er Historien om en Aand, der har at kæmpe med næsten uovervindelige Vanskeligheder for Gennemførelsen af en stor Plan; hans Liv indeholder af Begivenheder ikke meget mere end den gradvise Udvikling af Tanker og hans Værks langsomme Fremadskriden mod sin Fuldkommengørelse. Og dog, nu da hans Værk staa og, som vi tro, i lang Tid vil staa som et af de største Resultater af menneskelig Aand og Magt, vil dets overordenlige Værdi kunne give dagligdags Enkeltheder en Betydning, som de ellers ikke vilde kunne gøre Krav paa.

Herbert Spencer fødtes i Derby, i England, d. 27. April 1820. Hans Fader, af Livstilling Lærer, var

en Mand med en bestemt Karakter, mere end almindelig Dannelse og meget originale Synsmaader. I alle Spørgsmaal vedrørende hans egen Livsvej var han langt forud for sin Tid, tildels maaske ogsaa forud for vor Tid. En af hans mest rodfæstede Overbevisninger var, at lidet Godt og meget Ondt maatte forudsættes at flyde af den sædvanlige Maade at behandle Barnehjernen paa: Hukommelsens Overbebyrdelse med en Mængde usammenhængende Fakta. Hans Opfattelse var, at Opdragelsen ikke saa meget skulde gaa ud paa at bebyrde Barnet med Kundskaber, der nødvendigvis for en stor Del maa forblive ufordøjede, men at man mere skulde lægge an paa at udvikle Evnen til at iagttage og fatte. Han ansaa det for vigtigere at udvikle Tankens Selvstændighed og Uafhængighed, at vække Interessen, at nære de reflektive Evner, end at stoppe Eleverne fulde med en Mængde Bog-Lærdom.

Det er nødvendigt at fremhæve disse Ejendommeligheder ved Faderens Lære-Methode, fordi det var under hans umiddelbare Indflydelse, at den unge Herberts aandelige Udvikling først begyndte. Hvor meget af Sønnens frygtløse Tanke-Frihed der skyldes Faderens Undervisnings-Methode, lader sig naturligvis ikke bestemme; meget skyldes utvivlsomt Arv; men der er heller ingen Tvivl om, at han har sine tidligste Omgivelser meget at takke for. I hans udmærkede, meget læste lille Bog om Opdragelse skinner Faderens Indflydelse tydeligt igennem.

Barnets Sundhed var i Begyndelsen saa skrøbelig, at Forældrene kun havde lidet Haab om at beholde ham; som Dreng blev han dog Aar for Aar sundere

og kraftigere. Med Hensyn til Kundskaber var han som Dreng langt tilbage; Faderen vilde ikke anstrenge ham, og han var syv Aar gammel, inden han kunde læse; og efter at han endelig havde lært at læse, hengik der adskillig Tid, inden han viste Interesse for Bøger. Senere blev det af forskellige Grunde nødvendigt at sende ham fra Hjemmet og betro hans Undervisning til Andre. Men heller ikke under de ny Omgivelser lagde han Læselyst for Dagen. Han var urolig, uopmærksom, kunde ikke finde sig i Tvang, vilde gaa sine egne Veje. At lære udenad var ham utaaleligt; at acceptere noget, blot fordi det stod i Bogen, var ham i højeste Grad imod. Men lykkedes det ham kun sjældent at gengive rigtigt, hvad der skulde læres paa Ramse, viste han sig til Gengæld snart alle sine Meddisciple overlegen, naar det kom an paa selvstændig Iagttagelse og Ræsonnement.

Som sædvanlig i lignende Tilfælde gik hans virkelige Opdragelse imidlertid for sig udenfor Skolens Vægge. Han elskede Naturen, strejfede om i det Fri, anlagde Insektsamlinger, botaniserede efter en omfattende Maalestok osv. I Hjemmet var Forholdene desuden i mange Henseender i høj Grad gunstige for hans aandelige og moralske Udvikling. Han havde her Lejlighed til at læse mangehaande, fremskredne Tidsskrifter; — men vigtigere end hans noget spredte Læsning var Samtalerne ved Bordet, hvor han først var en opmærksom Tilhører, medens han dog allerede i en ung Alder begyndte at levere sine Bidrag til den almindelige Diskussion. Hans Fader og hans Brødre — Alle kloge Mænd med en

omfattende Dannelse og skarpt udprægede Opfattelser, Alle radikale i Religion saa vel som i Politik — plejede ved deres Familie-Sammenkomster med en sjælden Frihed og Skarphed i Tanken at diskutere alle Dagens sociale og videnskabelige, ethiske og theologiske Spørgsmaal, og den unge Herbert vænnedes saaledes fra sin tidligste Ungdom til at behandle alle Spørgsmaal vedrørende Kirken og Verden som aabne Spørgsmaal. I en Alder, da de fleste Børn læres fremfor alt at stole paa det Overleverede, vænnedes Spencer til den frieste og skarpste Diskussions-Luft og til dristigt at underkaste selv de mest agtede Trossætninger Kritik. Hans tidligt stærkt udprægede Tilbøjelighed for selvstændig Undersøgelse og hans Had til den blotte Autoritets-Tro styrkedes selvfølgelig under saadanne Omgivelser.

Paa denne Tid var ogsaa hans religiøse Omgivelser af en noget særlig Beskaffenhed. Baade hans Fader og hans Moder var fra Ungdommen af Methodister; — men Faderen var efterhaanden kommen bort fra det methodistiske Samfund og havde stedse mere nærmet sig Kvækerne; — Moderen, derimod, holdt urokkelig fast ved sin Barndoms Tro, — og Følgen var, at Herberts Søndag blev delt paa en noget underlig Maade: om Morgenen gik han med Faderen til Kvæker-Forsamlingerne; om Eftermiddagen gik han med Moderen i Methodist-Kirken. Denne Splittethed kunde ikke andet end medvirke til at skærpe hans Blik for den theologiske Dogmatismes Værdiløshed.

I visse Henseender minder, som man vil have set, Herbert Spencers Opdragelse i Ungdommen om

den Opdragelse, Englands anden store Tænker, John Stuart Mill, nød. Mill opdroges ogsaa, som man vil huske, hjemme, under sin Faders umiddelbare Tilsyn; befandt sig ogsaa i sin Barndom omgivet af karakterfulde, uafhængigt tænkende Mænd; og lærte tidligt at forsmaa Avtoritets-Troen og at gøre Verdens mest elskede Trossætninger til Genstand for skarp Kritik og Analyse. Men her standser Ligheden. Mills Aand forceredes frem i et Drivhus; Spencers fik Lov til at udfolde sig i fri Luft. Mill var tidligt fremme i al Skolelærdom, lærte Græsk og Latin i en Alder, da Spencer endnu knap kunde stave sit eget Modersmaal; Mill oplærtes til at betragte det hele, store theologiske System som en Bunke af latterlige Fabler, medens Spencer voxede op i sympathetisk Berøring med Kristendommen i to af dens forskelligste Former; og endelig: Mill lærte at betragte alle sociale og politiske Spørgsmaal som værende modtagelige for en hurtig og fuld Afgørelse, medens Spencer lærte at betragte et hvilket som helst Spørgsmaal, en hvilken som helst Sag som bestandig aaben, som bestandig modtagelig for ny Svar

Herberts Fader havde en Broder ved Navn Thomas, Præst i Statskirken, men en noget excentrisk Type. Radikal paa en Tid, da næsten hele den engelske Kirke var lænket til High-Torierne; Totalafholdsmand paa en Tid, da Afholdsbevægelsen af den religiøse Verden i Almindelighed blev betragtet som en finere Art Atheisme; Chartist og den første engelske Præst, der spillede en fremtrædende Rolle i Anti-Kornlov-Bevægelsen; energisk og utrættelig Foredragsholder og Skribent i alle Spørgsmaal ved-

rørende Folkets fysiske, moralske og sociale Velfærd; — ja Præsten Thomas Spencer var tilvisse en Mand, der stærkt adskilte sig fra Gejstligheden i det Hele paa den Tid. Til denne Onkels Omsorg betroedes Herbert, da han gik i sit trettende Aar, og hos ham, der dengang var Præst i Hinton, i Nærheden af Bath, forblev han i tre Aar. Her maatte han læse noget mere regelmæssigt og ordnet end hjemme, og Disciplinen var i det Hele lidt strengere. Alligevel afveg Onklens Methode ikke meget væsentligt fra Faderens. Og de Resultater, der opnaaedes, var omtrent af samme Art som hjemme. Med Latin og Fransk gik det daarligt; Regler og Gloser var ikke noget for Herbert. I Hukommelsesfagene opnaaedes kun tarvelige Resultater; — i Fag som Mathematik desto mere glimrende. Da tre Aar var forløbne, vilde Onklen, der selv havde været en udmærket Student, sende Herbert til Cambridge, for at han der kunde gennemgaa et regulært Universitets-Kursus. Herbert vilde ikke vide noget deraf at sige, og i lang Tid gav Spørgmaalet Anledning til hæftig Diskussion, — men Drengen gik af med Sejren. Han kom ikke ind paa de akademiske Studiers regulære Bane; han kom ikke til Cambridge, der dengang var et forældet, meget aristokratisk, exclusivt, yderst konservativt Lærdomssæde, hvor han sikkert heller ikke vilde have følt sig hjemme. I Stedet derfor vendte han tilbage til sin Faders Hjem.

Her hengik først et Aarstid med spredt Læsning, uden noget fast, regelmæssigt Arbejde. Saa slog han ind paa Faderens Vej og blev Lærer. Faderen havde en stærk Følelse af det Ansvar og de Pligter, der følge med Lærerens Kald. Paa en Tid, da det var en

almindelig udbredt Anskuelse, at den, der ikke duede til andet, i alt Fald kunde købe sig et Birkeris og nedsætte sig som Skolemester, havde han Øjet aabent for Lærergerningens Betydning, og ligeoverfor den offentlige Mening, der holdt paa, at Lærerne skulde regnes til Samfundets lavere Klasser, Krigsmændene til de højere, havde han en stærk Følelse af, at der bør sættes mere Ære i at medvirke til Uddannelsen af vore Medmenneskers Aand end i at skyde Menneskenes Legemer itu med Krudt og Kugler. Han saa derfor gerne, at Sønnen valgte Lærervejen, for hvilken han ogsaa snart viste sig at have usædvanlige Anlæg, en sjelden Fremstillingsevne, Evne til at vække Elevernes Interesse, Evne til at individualisere, Evne til at vinde Børnenes Kærlighed osv. Alligevel kom der ikke noget ud af dette Forsøg. Grunden var næppe den, at Herbert positivt foretrak en anden Virksomhed for Lærervirksomheden; Grunden var snarere den, at han overhovedet manglede Plan for Fremtiden, overhovedet var usikker med Hensyn til Valget af Løbebane, og at derfor et tilfældigt Tryk udefra kunde bringe ham til at svinge ud enten til den ene eller til den anden Side. I Efteraaret 1837 modtog han fra Over-Ingeniøren ved London-Birmingham-Banen, der netop da blev anlagt, et Tilbud om Ansættelse. Han modtog det, og arbejdede nu i en Række af Aar som praktisk Ingeniør ved forskellige Jernbaneselskaber, offentliggjorde samtidig endel Artikler om rent tekniske Spørgsmaal i „Civil Engineer's Journal“, gjorde sig ogsaa bemærket ved Opfindelsen af et lille Instrument, som han kaldte „Velocimeter“, til at maale Lokomotivers Hurtighed.

Men Ingeniør-Virksomheden skulde dog ikke blive hans Livsgerning. Efter at han i en halv Snes Aar havde arbejdet ved forskellige Jernbaneanlæg, afløstes den Jernbanemani, der indtil da havde raset i England, af en alvorlig Krise og foreløbig Standsning af al Jernbanebygning. Som saa mange andre unge Mænd mistede Spencer sin Stilling. I en Alder af 26 Aar stod han atter uden Erhverv og maatte atter vende tilbage til Fædrenehjemmet i Derby.

Under sin Ingeniør-Virksomhed havde han imidlertid fundet Tid ikke blot til at læse meget, men ogsaa til at skrive, og dette ikke blot om tekniske Spørgsmaal. Navnlig offentliggjorde han i 1842 sine Breve om „The Proper Sphere of Government“. Han havde, hvor ung han end da var, ved denne Bog i alt Fald leveret Bevis for, at han kunde skrive. Og nu, da den praktiske Ingeniør-Vej syntes lukket for ham, besluttede han at søge Tilflugt hos sin Pen. Han haabede i London at kunne gøre sit Talent frugtbringende, og drog altsaa did. Det gik dog ikke strax saa glat, men efter endel Skuffelser opnaaede han Ansættelse ved Bladet „Economist“, hvis „Sub-Editor“ han blev i 1848. en Stilling, han beholdt indtil 1852.

Samtidigt med at passe sit Arbejde ved „Economist“ fandt han Tid til at pleje videnskabelige Studier. Frugten heraf var hans første betydelige Værk „Social Statics“, der udkom 1850. Dette radikale Arbejde gjorde betydelig Opsigt, da det udkom, men Spencer selv blev senere misfornøjet med det i forskellige Retninger, og bestræbte sig en Tid for at faa det draget ud af Circulation. Det bragte imidlertid hans

Navn frem, og bragte ham bl. a. i Forbindelse med Tidsskriftet „Westminster Review“, et Tidsskrift, der omtrent paa den Tid havde undergaaet en Omdannelse og havde sat sig til Opgave at blive Organ for fremskredne Synsmaader i Religion, Politik og Videnskab. Han offentliggjorde her en Mængde Afhandlinger, og hans literære Virksomhed tog et saadant Omfang, at han kunde trække sig ud af det journalistiske Arbejde. I 1855 udgav han endvidere et større Bind, sine „Principles of Psychology“. Saadant Arbejde optog ham indtil 1860. Men i dette Aar ramtes han, som en Følge af Overanstrengelse, af en Nervesygdom, der i halvandet Aar tvang ham til at nedlægge Pennen og til at ophøre med alt Arbejde. Den Helbredelse, han endelig opnaaede, var ikke fuldstændig. Fra da af og indtil nu har hans Tilstand været en intermitterende Invaliditet; Dyspepsi og Søvnløshed have været hans to Hovedfjender, og det har kostet ham en haard Kamp at holde dem noget tilbage.

Paa denne Tid var det, at Spencer offentliggjorde Planen til det filosofiske System, han satte sig for at udarbejde. Han beregnede, at hans „Synthetiske Filosofi“ vilde omfatte cirka ti Bind og kræve mindst tyve Aars stadige Arbejde. Men den Arbejdsdag, han var i Stand til at bære, var kun kort: naar han overhovedet var i Stand til at arbejde, kunde han dog sjældent taale at arbejde mere end tre Timer daglig. Heller ikke pekuniært var han heldig stillet. Alligevel er det lykkedes ham at bringe sin „Synthetic Philosophy“ op til ni statelige Bind paa tilsammen omtrent 5500 tættrykte Sider. Her findes hans „First Principles“ (først offentliggjort 1862), hans Biologi

(1867; enkelte Afsnit offentliggjordes dog tidligere, omend i en anden Skikkelse, hans Befolkningslære, for Exempel, der nu udgør Part VI af Biologien, offentliggjordes allerede i 1852), fremdeles hans Psykologi (1872; et enkelt Afsnit offentliggjordes allerede i 1853), hans Sociologi og hans Ethik. Dertil kommer fremdeles otte Bind „Descriptive Sociology, a Cyclopædia of Social Facts“. Af hans talrige politiske, sociale, filosofiske etc. Afhandlinger, oprindeligt offentliggjorte i Tidsskrifter, findes en stor Mængde samlede i tre Bind „Essays“. Af særligt offentliggjorte Bøger maa desuden fremhæves: hans Indledning til Sociologien, („The Study of Sociology“, 1873), hans Bog om Opdragelsen, og hans „The Man *versus* The State“ (1884). Endelig bør maaske nævnes det lille mod Professor Weismann rettede Skrift „The Inadequacy of „Natural Selection““. (1893).

II.

Som ovenfor anført var Skriftet om »The Proper Sphere of Government«, af 1842, Herbert Spencers første lidt betydeligere Arbejde, idet hans Smaaafhandlinger om Ingeniør-Spørgsmaal, fra hans tidligste Ungdom, ikke her kunne interessere os.

Det nævnte Arbejdes økonomisk-politiske Tendens var udpræget liberal: han holdt allerede i disse »Breve« om det rette Omraade for Regeringsmagten stærkt paa, at Regeringen i det hele ikke bør gribe ind paa det økonomiske Omraade, — en Opfattelse, han senere saa ofte har haft Lejlighed til at komme ind paa igen. Men det, der ved dette Ungdoms-Arbejde navnlig interesserer os, er dog noget andet. Bag ved det

Forsøg, der i dette Arbejde gøres paa at bestemme Regeringens Natur, Formaal og Begrænsning, ligger der en Tro paa, at den sociale Organisation tilsidst afhænger af naturlige Aarsager og naturlige Love. Samfundet opfattes her fra først til sidst ikke som et færdigt Værk, men som en Væxt, — en Opfattelse, der nutildags, i alt Fald theoretisk taget, er os fortrolig nok, men som for et halvt Aarhundrede siden var ny. Gennem hele Argumentationen løber Overbevisningen om gradvise nødvendige Forandringer, og om Muligheden af, at Menneskene stedse bedre afpasses, fysisk, intellektuelt og moralsk, efter Samfundslivets Krav. Allerede i dette Ungdoms-Arbejde ser man saaledes Forfatterens udprægede Tendens til at betragte Samfundets sammensatte Fænomener fra et strængt videnskabeligt Synspunkt. Og i hans tydelige og bevidste Antagelse af den Doktrin, at Samfundet ikke er en kunstigt sammenstykket Ting, men langsomt og naturligt er voxet frem, laa der en Misbilligelse af den gængse Opfattelse af Fremskridtet som en uregelmæssig og tilfældig Proces, og den vidnede om, at Troen paa en social Evolution i det mindste havde begyndt at spire hos ham.

De store Spørgsmaal, Spencer rejste og kortelig behandlede i hint Ungdomsarbejde, fik nogle Aar efter en mere grundig Behandling i hans første større Værk, »Social Statics«, der udkom 1850, da Forfatteren lige var tredive Aar gammel. Det første Ungdomsarbejde kunde ikke længe tilfredsstille sin Forfatter; han maatte dybere ind paa Sagen, og en Sammenligning mellem den første og den anden Bog vil da ogsaa hurtigt overbevise om, hvilke uhyre Skridt fremad Spencer

havde gjort i de otte kritiske Aar, der ligge mellem de to Bøger. I »Social Statics« drejer næsten Alt sig om den Doktrin, der i den første Bog kun strejfedes, at fra Samfundslivets første Begyndelse og ned til vor Tid foregaar der bestandig en langsom, men sikker Afpasnings-Proces: Menneskene søge at afpasse sig efter Samfundet, Samfundet efter de Enheder, der udgøre dets Bestanddele; denne Afpasning er Resultatet af en bestandig Vexelvirkning mellem Helheden og Enhederne. Den frembringes ved Forholdenes direkte Indvirkning paa Menneskenes Natur og ved de saaledes modtagne Modifikationers Bevaring og Accumulation gennem Arv fra Slægt til Slægt; og en anden Proces maa ogsaa her tages i Betragtning: de Individuer, der ikke formaa at rette sig efter de forandrede Omgivelser, dø bort; eller — omvendt udtrykt — kun de Individuer, der forandre sig saaledes, at de passe for de ny Omgivelser, overleve. Alle vore sociale Onder og Ufuldkommenheder, fremhæves det videre, kommer derfra, at Afpasningen mellem Menneskene og Samfundet ikke er fuldstændig; de hidrøre blot derfra, at Maskinen endnu ikke er bragt i fuldstændig Orden; den arbejder endnu ujævnt, dens Dele skure imod hverandre; men den nødvendige Affiling foregaar efterhaanden; Tendensen foregaar bestandig i Retning af en stedse større Ligevægtstilstand mellem Enhederne og Helheden, og den uundgaaelige, omend meget optimistisk klingende, Slutning er da den, at de Ujævnheder, vi beklage, stedse mere ville skures af. Sluttelig betragtes alle disse specielle Forandringer i Mennesket og Samfundet som Phaser i en universel Udviklings-Proces, der overalt, adlydende en metafysisk Tendens,

fører til mere fuldstændig Individuation og højere og højere Typer. — I Modsætning til Darwin nærmede Spencer sig saaledes Spørgsmaalet om den almindelige Evolution, ikke fra det organiske Synspunkt, men gennem ethiske og sociologiske Undersøgelser. Men han kom snart frem til den Opfattelse, at en virkelig videnskabelig Behandling af moralske og sociale Spørgsmaal udkræve Fortrolighed med Biologien og Psykologien, og over biologiske og psykologiske Studier kastede han sig nu med Iver.

I de ti Aar, som nu fulgte, 1850—60, har Spencer foruden at udgive sin Psykologi (1855) offentliggjort i de ledende liberale Tidsskrifter vel omtrent femogtyve større Afhandlinger. I Form og Indhold ere disse Afhandlinger meget forskellige; de ere særlige Bidrag til Belysning af forskellige isolerede Fænomener, der senere skulde tages frem i deres Sammenhæng. Hvad der maaske først vil falde i Øjnene, naar man læser disse Afhandlinger tilfældigt og for første Gang, er deres overordentlige Originalitet og det Greb paa dybtliggende Principer, hvorom de vidne. Hver Side røber en forbavsende Frihed og Uafhængighed af nedarvede Metoder og Forestillinger. Det var maaske den friske og kraftige Maade, hvorpaa Spørgsmaalene behandlede, ligegyldigt hvad de drejede sig om, der først tiltrak sig den tænkende Læsers Opmærksomhed, da Afhandlingerne først kom frem — for Størstedelen anonymt — i de forskellige engelske Tidsskrifter. Men naar man nu vender tilbage til dem og ser paa dem i deres gensidige Forhold (hvad man let kan gøre, da de nu foreligge i en samlet Udgave), faar man Indtrykket af noget mere end den Aandens Dybde, Klarhed og

Kraft, hvorom de vidne, — og det er: den Forestillingens væsenlige Enhed, der overalt ligger bagved det overordenligt forskellige Stof, de behandle. Lige-gyldigt om Forfatteren beskæftiger sig med Fysiologiens og Psykologiens omstridte Spørgsmaal, eller med Principerne for en korrekt literær Stil, eller med Stjerne-Verdenen, eller med ubetimelige politiske Panaceer, eller med de sociale Formers Kuriositeter etc. — til alle Spørgsmaal nærmer han sig systematisk fra ét Synspunkt, alle forklares de ved én beherskende Hypothese. En rent overfladisk Betragter vilde maaske mene, at de behandlede Spørgsmaal ligge saa fjernt fra hverandre, at de ikke kunne have noget fælles, — og dog smedes de sammen ved én stor Kardinal-Doktrin. Vi behøve neppe at sige, at denne store Doktrin er Evolutions-Doktrinen, — en Doktrin, der i Afhandlingerne aabenbarer sig med stedse stigende Tydelighed, og som saaledes ses med hvert Aar stedse stærkere at beherske Forfatterens Sind og at trænge stedse dybere ned i alle hans Betragtninger.

Allerede i Aaret 1852 havde Spencer i Tidsskriftet »The Leader« offentliggjort en kort, men marvfuld Artikel om Udviklings-Hypothesen (»The Development Hypothesis«), til hvilken Darwin senere (i den historiske Skitse, der indleder hans Bog om Arternes Oprindelse) henviste, idet Darwin bemærker, at hin Artikel med mærkelig Kraft og Dygtighed fremstiller det almindelige Argument for Udviklings-Theorien modsat den specielle Skabelses-Theori. Denne lille Artikel var, skønt den indeholdt en Art systematiseret Trosbekendelse, dog kun et Udgangspunkt for en lang og grundig Under-søgelse af forskellige Sider af det Emne, den drejede

sig om. Dens ledende Tanker kom, som alt berørt, lidt efter lidt til at gennemsyre hele Spencers Arbejde. I hans Befolkningstheori — 1852 — finde vi f. Ex. en klar Paavisning af Udviklingen fra det lavere til det højere, frembragt ved en overdreven Reproduktion og ved det bestandige Tryk af de sig stærkt formerende Organismer paa de langsomt voxende Subsistensmidler. I Artiklen »Manners and Fashion« — af 1854 — for at nævne endnu et Exempel, henvises der saaledes til, at de forskellige Former af Tvang, som Samfundet som et Aggregat øver over sine individuelle Medlemmer, alle ere naturlige Udviklinger fra en oprindelig Form, og at Afvigelserne af den ene Form fra de andre og af alle Former fra den oprindelige sker »i Overensstemmelse med alle organiserede Legemers Evolutions-Love«. Endelig fremføres i Afhandlingen: »Progress: Its Law and Cause« — af 1857 — de evolutionære Principer med den yderste Bestemthed.

Naar Mr. Hudson i sin Bog dvæler forholdsvis udførligt ved disse blandede Afhandlinger, er det, som man ser, ikke for at Læserne skulle faa Indtrykket af, at Spencer led af »Alvidenheds-Sygdommen«. Tværtimod! Spencers Afhandlinger fra disse Aar om Befolkningsspørgsmaal, Politik, Pædagogik, Fysiologi, Geologi, Astronomi, Ethik, Musik og Dans og personlig Skønhed m. m. m. maa ikke opfattes som Prøver paa journalistisk Letbevægelighed; — det Interessante ved denne Forfattervirksomhed er tværtimod, at alle disse forskelligartede Emner ere blevne knyttede nøje sammen ved et fælles Princip og et fælles Maal. Hvor tilfældige og usammenknyttede Artiklerne end kunne synes at være for den overfladiske Læser, saa maa de

dog i Virkeligheden opfattes som methodiske Forarbejder til en udtømmende Fremstilling af Læren om den universelle Evolution, — en Fremstilling, der baade skulde behandle Læren i Almindelighed og desuden belyse den i det Specielle.

Særligt er det Mr. Hudson magtpaaliggende at klare Prioritetsforholdet mellem Spencer og Darwin. »Darwinisme« opfattes saa ofte som ganske ensbetydende med Evolutions-Læren, og Folk ere gennemgaaende tilbøjelige til at anse Darwin som dennes Fader. Saaledes forholder det sig ikke: Spencer kom ad en anden Vej end Darwin, ad en mere generel Vej, frem til Evolutions-Læren. Allerede af denne Grund er det urigtigt at betragte Spencer som en Discipel af Darwin; disse to Forskere have i Virkeligheden arbejdet uafhængigt af hinanden. Og at Spencer ikke hos Darwin har faaet Ideen, fremgaar da ogsaa af disse Aarstal: Darwins »Arternes Oprindelse« udkom i 1859, — men Spencer offentliggjorde sin Afhandling om Udviklings-Hypothesen i 1852; sin Psykologi, i hvilken Evolutions-Lovene (der allerede her opfattes som universelle) fremstilles, forsaavidt angaar deres Virken paa Aandens Omraade, i 1855; og sin Afhandling: »Progress: its Law and Cause«, der indeholder en Fremstilling af Evolutions-Læren i Omrids og en induktiv og deduktiv Fremstilling af Lærens Anvendelse paa de forskellige Klasser af Fænomener, i 1857. — Spencers Uafhængighed af Darwin er dermed stillet udenfor al Tvivl.
